

2018 – MAREA UNIRE și TRIBUNISMUL (III):

Publicațiile ... hrana ignoranților?

- Dacă nu era Göthe, Germanii n'ar fi avut un Bismarck!

- Despre canibalismul intelectual!

Publicațiile ... hrana ignoranților? - Dacă nu era Göthe, Germanii n'ar fi avut un Bismarck! - Despre canibalismul intelectual!

Evident că – în prezent - nimeni nu mai disprețuiește publicistul iar jurnalismul nu mai apare «în ochii elitei sociale și intelectuale ca o subliteratură, fără valoare și prestigiu. Despre aceasta vorbește Rousseau în 1755: „Ce este un periodic? O lucrare fără merit și fără utilitate, a cărei lectură neglijată și disprețuită a știutorilor de carte nu face decât să ofere femeilor și nerozilor vanitate fără instrucție”. Și mai târziu, despre același lucru scria și Diderot în „Enciclopedie”: „Toate aceste hârtii sînt hrana ignoranților, resursă a celor care vor să vorbească și să judece fără să citească, flagelul și dezgustul celor care muncesc. Ele nu au imprimat niciodată o linie corectă a unui spirit rezonabil, nici nu au împiedicat un autor prost să creeze o operă fără valoare”. Pentru Voltaire, gazetele nu erau decât „povestire a unor nimicuri”.»

Abia la finele sec. al XVIII-lea, presa a început să-și cucerească rolul de a „patra putere” în stat, odată cu angajarea ei în lupta politică, făcându-l pe lordul Burhnam să exclame (la începutul sec. XX): «Cea mai mare parte a ziarelor seamănă cu acele dame elegante din West End care se preocupă mai mult de silueta lor decât de moralitatea lor» (Pierre Albert, Istoria presei, 1970). Mihail Sebastian a reușit, prin eseul „CENTENARUL”, să ne convingă de faptul că în literatură, centenarul cerne valorile, le rânduiește și nepoții noștri sunt beneficiarii direcți ai unei literaturi,

atent și corect selectate de furcile caudine ale unor criterii de valoare ce depășesc subiectivismul criticilor contemporani.

În paginile cotidianului „**TRIBUNA**”, am avut șansa să descoperim literatură, dar și principii care au fost explicate de scriitori talentați, majoritatea formați la școala de ucenicie politică și ziaristică pe care a reprezentat-o publicația încă de la fondare (Sibiu, la 1884). Mulți publiciști, redactori și scriitori, s-au consacrat la „Tribuna”, preluând ștafeta „din mers”, sub îndrumarea directorului fondator - scriitorul *Ioan Slavici* - pentru a continua programul stabilit de conducerea publicației.

Să revedem editorialul “**Rostul scriitorilor**”. *Budapesta. 5 Februarie*” -“**Tribuna**” (Arad) nr. 19 din 24 ian.v./6 febr.n.1912: «Un adevăr universal, care a trecut de mult în conștiința lumii culte, a fost referit azi vară la poporul german de unul din cei mai de seamă cugetători ai globului. Acest cugetător e istoriograful englez Haldane, ministru liberal în cabinetul Asquith. (...) cu prilejul unei întruniri liberale, a spus cuvintele că “*dacă nu era Göthe, Germanii n’ar fi avut un Bismarck și nici un Moltke*”, ele au întâlnit înțelegere unanimă, căci cetățenii Londrei au o concepție cu totul deosebită de a noastră în ce privește influența scriitorilor asupra destinului unui popor.,„Mania de sistem germanic - a adăugat Haldane - vecinii noștri au moștenit-o dela poezii și filozofii lor dela începutul veacului al XIX lea” și în această constatare, adevărul că formele în cari viața unui popor își caută suprema expresie, se zămislesc etern din cugetarea scriitorilor, se cuprinde întreg. Și - după cum am spus - nu e un adevăr nou acesta, el a trecut de mult în patrimoniul popoarelor civilizate. Admirăm în toată sinceritatea pe acest Haldane, care știe să derive uriașele progrese naționale ale poporului german din fondul etic al cugetării germane și care a înțeles în consecință să înalțe moralul neamului său, nu apelând la instinctele acerbei rivalități dintre Englezi și Germani, ci stimulându-le conștiința, printr’o înaltă îndrumare de ordin psihologic intim. Cuvintele aceste ale lui Haldane ni-le-a revocat în memorie primitivitatea concepțiilor noastre curente asupra scriitorilor, primitivitate pe care ziarul acesta și-a permis s’o sgândărească și care spumegă acum rănită în coloanele autorizate, degenerând în acte de adevărat canibalism intelectual. Dar se va slei odată și puterea de rezistență a primitivismului nostru, ba ni-se pare, chiar că svâcnirile lui își pierd din ce în ce intensitatea, apropiindu-se tot mai mult de agonie. Avem convingerea că la noi, mai curînd chiar decât la alte popoare se va lămuri o concepție superioară în ce privește rostul scriitorilor în viața unui neam și în special în luptele pentru conservarea lui națională.

Sociologii și filosofii moderni ne prevestesc o ipostază îndepărtată a evoluției omenești, când inima organismului social va fi scriitorul. Ipostaza aceasta se anunță chiar de pe acum și conturile ei vagi sunt schițate în respectul cu care în Apus se lărgește din ce în ce terenul de participare efectivă la viața publică pe seama scriitorilor. Avem atâtea semne în sprijinul acestei constatări și cei ce urmăresc viața statelor mai civilizate decât al nostru le-au remarcat, de sigur, de mult. Au fost însă și sunt și astăzi situații excepționale, cari determină un rost hotărîtor scriitorilor în viața unui neam. Istoria are închise în paginile ei atâtea exemple în această privință. Să nu ne gândim la epoca de regenerare și organizare politică a poporului german, nici la epoca de închegare a statului italian, - avem doar în nemijlocita noastră apropiere bogate învățăminte în istoria

neamului unguresc. Viața neamului unguresc n'a avut în era absolutismului de după revoluție - ca să cităm numai un exemplu - decât o singură busolă, o singură rază în resemnarea întunecată care-l subjugase: literatura. Toate speranțele lui înfrînte au putut să reînvie numai de apa fermecată, a alegoriilor lui Tompa poetul, iar temeliile vieții lor naționale (constituția din 1867) au putut să fie așezate atât de adânci și de largi numai cu concursul pleiadei de scriitori, care a inspirat creațiunile cabinetului Deák, făcând chiar parte din acest cabinet.

Am putea să ducem gândul cetitorilor noștri departe, pironindu-l asupra întâmplărilor din Indiile engleze, unde ațățătorii unor vremuri de redeșteptare națională îndură moarte de martiri, cu ochii ațintiți asupra unui ideal pe care noroadele lor arămii încep să-l înțeleagă din o seamă de versuri incendiare. Am putea să pătrundem dimpreună cu cetitorii noștri în tainițele sufletești ale revoluției chineze, am putea să cercetăm viața intimă a poporului irlandez ori pe cea a finlandezilor, acum după contopirea politică, a Finlandei cu Rusia și am găsi pretutindeni la originea tuturor opintirilor de apărare națională flacăra cugetărei sacre. Adevărurile acestei cred. însă. că ajung pentru încheierea ce voim să facem și anume: cu cât un popor e mai primejduit în existența lui națională, cu atât rolul superior al scriitorilor se lămurește mai pregnant, pentru că conștiința primejdiei naționale în conștiința scriitorilor trebuie să-și găsească expresia ei cea mai înaltă. Literatura unui popor, când existența lui națională e serios amenințată, se va cristaliza deci în mod firesc pe un fond politic. Întrebuințăm aici cuvântul politic în sensul său cel mai nobil, bine înțeles. (...).»

Nu este deloc întâmplător faptul că printre primii scriitori ai Transilvaniei sunt chiar tribuniștii. Aceștia cunoșteau îndemnul către scriitori, făcut - în 1837- de primul președinte al Societății Academice Române, *Ion Heliade-Rădulescu* (scriitor și filolog născut la 1802, Târgoviște – d. 1872, București), considerat cea mai importantă personalitate din cultura română prepașoptistă: «„Nu e vremea de critică, copii, e vremea de scris și scriți cât veți putea și cum veți putea, dar nu cu răutate; faceți, iar nu stricați, că nația primește și binecuvântează pe cel ce face și blestemă pe cel ce strică. Scriți cu inima curată și începeți și săvârșiți în Domnul și Domnul va binecuvânta ostenele voastre și neamul va cinsti viața și purtarea voastră, și viitorimea va pomeni numele voastre și voi veți fi fericiți, pentru că veți avea pacea în inimă.

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<http://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2018-marea-unire-si-tribunismul-iii-131840.html>

